

Alkoholipoliittiset mielipiteet 2023

Puolet väestöstä nykyisen alkoholipolitiikan kannalla – viinien myyntipaikka jakaa kansan mielipiteet

PÄÄLÖYDÖKSET

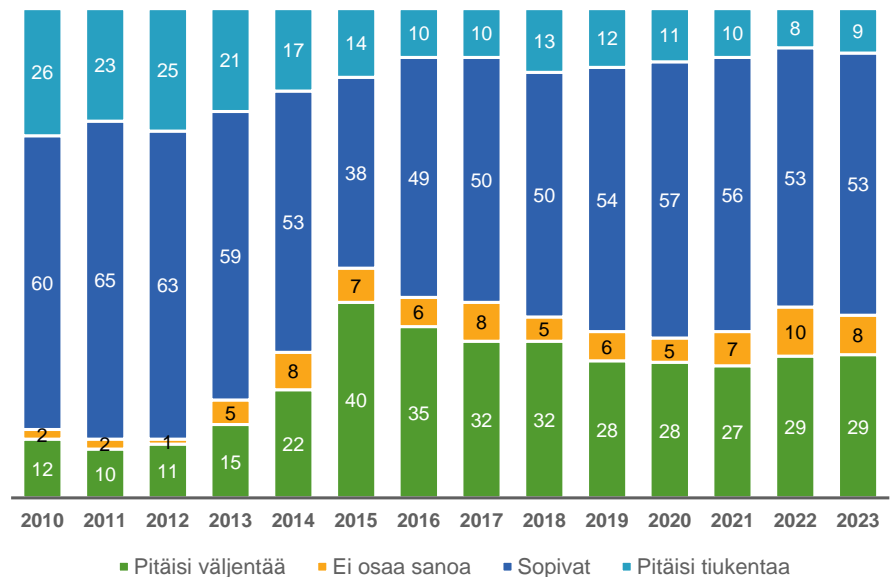
- Nykyisen alkoholipolitiikan kannalla oli 53 prosenttia vastaajista ja tiukempaa politiikkaa halusi yhdeksän prosenttia vastaajista.
- Väljempää alkoholipolitiikkaa halusi 29 prosenttia vastaajista.
- Vastaajista vajaa puolet (48 %) oli sitä mieltä, että viinejä pitäisi saada ostaa päivittäistavarakaupoista. Vuotta aiemmin osuus oli 54 prosenttia.
- Jos viinien mukana päivittäistavarakaupoissa myytäisiin myös väkeviä alkoholijuomia, haluaisi viinit päivittäistavarakauppoihin 25 prosenttia vastaajista.
- Päivittäistavarakaupoista väkeviä juomia haluavien osuus oli 12 prosenttia vuonna 2023.

Väestöstä 53 prosenttia pitää nykyisiä alkoholipoliittisia rajoituksia sopivina. Osuus on sama kuin vuotta aiemmin ja viimeisen viiden vuoden aikana alkoholipoliittisia rajoituksia sopivina pitävien osuus on vaihdellut 53 ja 57 prosentin välillä. Vuoden 2023 kyselyssä nykyistä tiukempaa alkoholipolitiikkaa kannatti yhdeksän prosenttia vastaajista. Naiset toivoivat tiukempaa alkoholipolitiikkaa miehiä useammin. Nykyistä väljempää alkoholipolitiikkaa halusi 29 prosenttia vastaajista, eli saman verran kuin vuonna 2022. Miehillä väljempää alkoholipolitiikkaa toivovien osuus oli selkeästi suurempi (39 %) kuin naisilla (19 %).

Suomalaisten alkoholipoliittisia mielipiteitä jakaa erityisesti se, mistä viinejä pitäisi saada ostaa. Vuonna 2023 vajaa puolet vastaajista (48 %) oli sitä mieltä, että viinejä pitäisi saada ostaa päivittäistavarakaupoista. Vuotta aikaisemmin vastaava osuus oli 54 prosenttia. Jos tämä kuitenkin tarkoittaisi myös väkevien alkoholijuomien myyntiä päivittäistavarakaupoissa, on viiniä kaappoihin haluavien osuus pienempi, 25 prosenttia. Vuotta aikaisemmin tämä osuus oli 29 prosenttia. Vastaajista 54 prosenttia oli sitä mieltä, että yli 5,5 prosenttia juomasekoituksia ja oluita pitäisi saada ostaa päivittäistavarakaupoista. Vuotta aiemmin osuus oli 58 prosenttia. Vastaajien selvä enemmistö (87 %) pitäisi väkevien alkoholijuomien myynnin tulevaisuudessakin Alkon yksinoikeutena.

Alkoholijuomien myynti-ikärajoja kannatetaan laajasti. Yli yhdeksän kymmenestä vastanneesta (93 %) piti mietojen alkoholijuomien ja viinien ikärajaa sopivana. Väkevien alkoholijuomien ikärajaa piti sopivana 84 prosenttia vastaajista.

Kuvio 1. Suomalaisten suhtautuminen vallitseviin alkoholipoliittisiin rajoituksiin vuosina 2010–2023, prosenttia vastanneista

Thomas Karlsson

etunimi.sukunimi@thl.fi

Hyvä tietää tilastosta

- Alkoholipoliittisia mielipiteitä koskevat tiedot kerätään vuosittain tammikuussa ja kyselyn vastauksissa heijastuu edellisvuoden alkoholipoliittinen tilanne.
- Kyselyssä ei ole kysymyksiä alkoholijuomien anniskelusta vaan siinä keskitytään väestön mielipiteisiin yleisistä alkoholipoliittisista rajoituksista ja alkoholijuomien vähittäismyyntiä koskeviin mielipiteisiin.

Väestön suhtautuminen alkoholipoliittisiin rajoituksiin

Mielipiteitä alkoholirajoituksista ja väestön mielipiteitä alkoholijuomien vähittäismyyntijärjestelmästä tutkitaan Suomessa vuosittain mielipidekyselyiden avulla. Tässä raportissa keskitytään tammikuussa 2023 tehdyn mielipidekyselyn tuloksiin, ja vertaillaan niitä edellisten vastaavien mielipidekyselyjen tuloksiin.

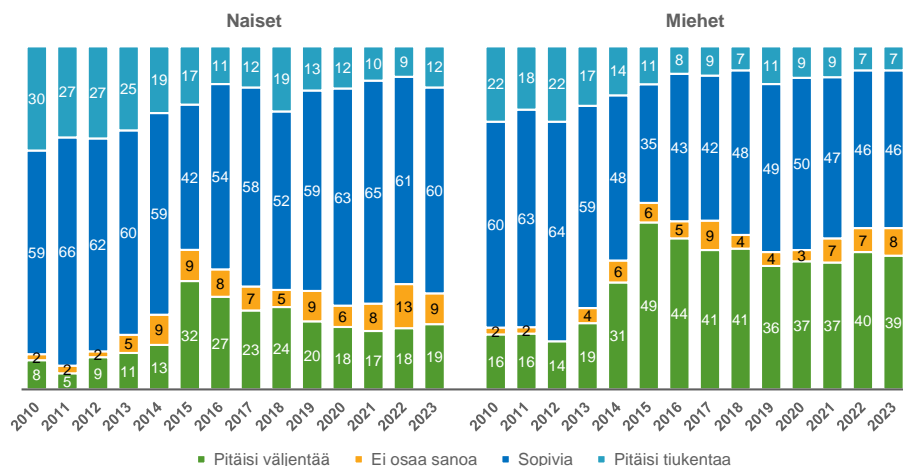
Vuodesta 1984 on mielipidekyselyissä esitetty kysymys (Liitetaulukko 1): ”Mitä mieltä olette nykyisistä alkoholipoliittisista rajoituksista, toisin sanoen erilaisista julkisen vallan ja yhteiskunnan alkoholinkulutusta ja -käyttöä rajoittavista toimenpiteistä Suomessa? Ovatko ne mielestänne sopivia vai pitäisikö niitä tiukentaa tai väljentää?” Viimeisen vuosikymmenen ajan väestön mielipiteet ovat vaihdelleet suuresti tämän kysymyksen suhteen (Kuvio 1).

Vuonna 2010 neljäsosa vastaajista halusi tiukempaa alkoholipoliittikkaa ja vain 12 prosenttia toivoi alkoholipoliittisten rajoitusten väljentämistä. Vuodesta 2013 alkaen mielipiteet muuttuivat selvästi vapaamielisempään suuntaan ja vuonna 2015 alkoholipoliittisia rajoituksia piti sopivina enää 39 prosenttia vastaajista. Väljempää alkoholipoliittikkaa toivovien osuus oli silloin noussut 40 prosenttiin.

Vuoden 2015 jälkeen alkoholipoliittikkaa sopivana pitävien osuus kasvoi hiljalleen. Kehitys jatkui alkoholilain kokonaisuudistuksen myötä, ja alkoholipoliittisia rajoituksia sopivina pitävien osuus kasvoi vuoden 2018 49 prosentista 57 prosenttiin vuonna 2020 ja 56 prosenttiin vuonna 2021. Vuonna 2022 ja 2023 vastaajista 53 prosenttia piti nykyisiä alkoholipoliittisia rajoituksia sopivina.

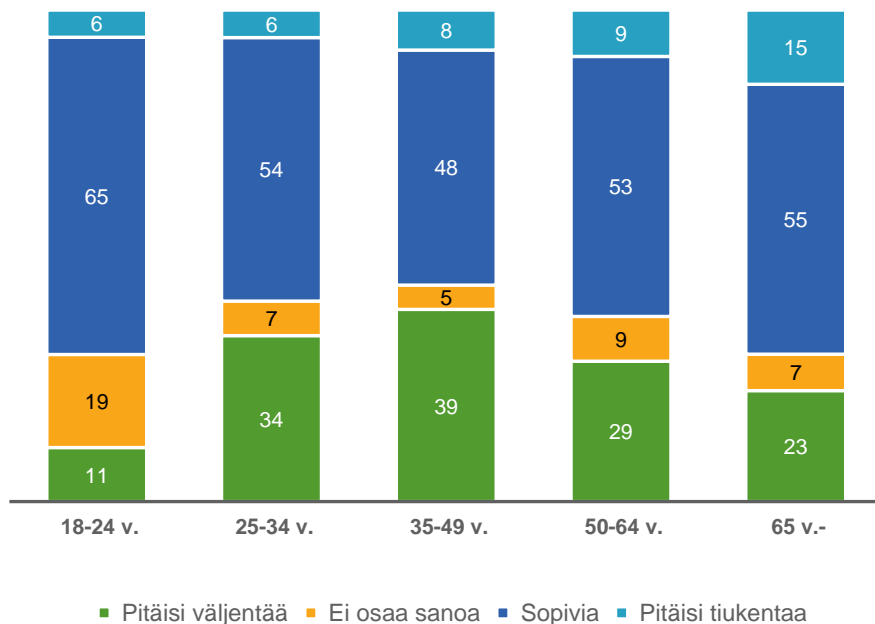
Väljempää alkoholipoliittikkaa toivovien joukko on viime vuosina pysynyt verrattain vakaana. Vuonna 2023 tämä osuus oli 29 prosenttia, eli sama kuin vuotta aikaisemmin, kun se vuonna 2021 oli 27 prosenttia ja vuonna 2020 28 prosenttia. Tiukempia alkoholipoliittisia rajoituksia toivoi vuonna 2023 yhdeksän prosenttia vastaajista, kun vuotta aikaisemmin osuus oli kahdeksan prosenttia. Miehistä 39 prosenttia ja naisista 19 prosenttia toivoi väljempää alkoholipoliittikkaa. Sopivana alkoholipoliittikkaa piti miehistä 46 prosenttia ja naisista 60 prosenttia. Tämä sukupuolten välinen ero on jo pitkään ollut huomattava kaikkien alkoholipoliittikkaa koskeviin kysymyksiin annettujen vastausten kohdalla. (Kuvio 2).

Kuvio 2. Suomalaisten suhtautuminen vallitseviin alkoholipoliittisiin rajoituksiin vuosina 2010–2023, prosenttia vastanneista

län mukaan tarkasteltuna väljempää alkoholipoliittikkaa toivovia on eniten 35–49-vuotiaissa ja vähiten 18–24-vuotiaissa. Tiukemman alkoholipoliittikan kannatus on yleisintä yli 65-vuotiaissa ja vähäisintä 18–34-vuotiaissa. Suurinta kannatusta nykyiset alkoholipoliittiset rajoitukset saavat 18–24-vuotiaissa, joista 65 prosenttia vastanneista piti nykyisiä rajoituksia sopivina (Kuvio 3).

Kuvio 3. Suomalaisten suhtautuminen vallitseviin alkoholipoliittisiin rajoituksiin ikäryhmittäin vuonna 2023, prosenttia vastanneista

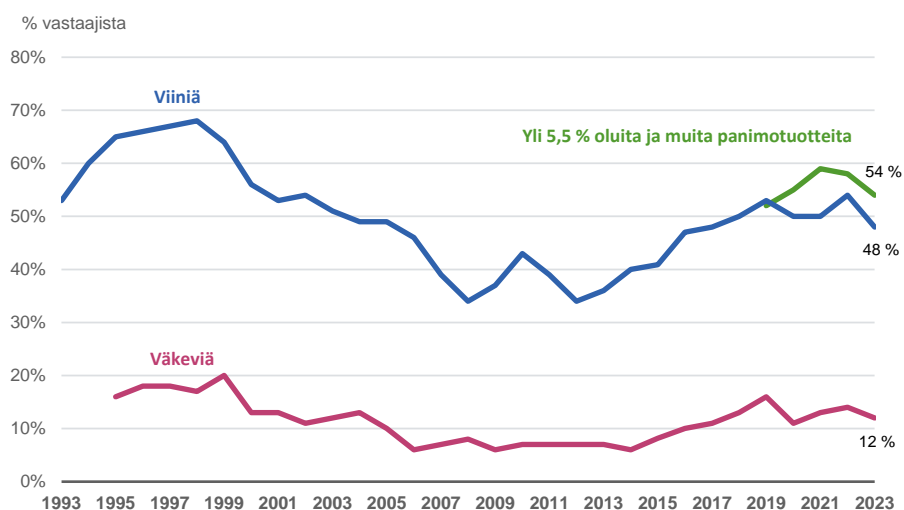
Alkoholipolitiikan väljentämisen kannattajia oli eniten perussuomalaisten (42 %) ja kokoomuksen (40 %) äänestäjissä. Vallitsevan alkoholipolitiikan kannatus oli yleisintä nykyisten hallituspuolueiden, eli vihreiden (67 %), keskustan (64 %), SDP:n (61 %) ja vasemmistoliiton (60 %) äänestäjillä. Kokoomusta äänestäneistä sopivana alkoholipolitiikkaa pitävien osuus oli 48 prosenttia ja perussuomalaisia äänestäneistä 42 prosenttia. Tiukemman alkoholipolitiikan puolesta puhujia oli eniten keskustaa (13 %) ja perussuomalaisia äänestäneissä (11 %).

Mistä eri alkoholijuomia pitäisi saada ostaa?

Vastaajista hieman vajaa puolet eli 48 prosenttia oli sitä mieltä, että viinejä pitäisi saada ostaa myös päivittäistavaraupoista (Kuvio 4). Osuus oli alhaisempi kuin vuotta aiemmin, jolloin 54 prosenttia vastaajista toivoi viinejä päivittäistavarauppoihin. Huomionarvoista oli kuitenkin, että jos viinien tulo päivittäistavarauppoihin tarkoittaisi, että niissä saisi myydä myös viinaa ja muita väkeviä alkoholijuomia, laskisi tämä viinejä päivittäistavarauppoihin haluavien osuus 48 prosentista 25 prosenttiin. Sukupuolten välinen ero oli tämän kysymyksen suhteen merkittävä. Miehistä 35 prosenttia halusi yhä viinit päivittäistavarauppoihin, vaikka se tarkoittaisi, että niissä saisi myydä myös viinaa ja muita väkeviä alkoholijuomia. Naisista 15 prosenttia oli tätä mieltä. Vuoden 2023 kyselyssä yli 5,5 % oluita ja panimotuotteita päivittäistavarauppoihin toivovien osuus (54 %) oli laskenut edellisvuodesta (58 %).

Väkevien alkoholijuomien myyntipaikasta vallitsee suomalaisten parissa laaja yksimieliisyys. Vuonna 2023 päivittäistavaraupoista väkeviä halusi ostaa 12 prosenttia vastaajista ja viimeisen viiden vuoden aikana tämä osuus on vaihdellut 11 prosentin ja 16 prosentin välillä.

Kuvio 4. Vastaajien osuus, joiden mielestä yli 5,5 % oluita ja muita panimotuotteita, viiniä ja väkeviä alkoholijuomia tulisi saada ostaa päivittäistavarakaupoista 1993–2023, prosenttia vastanneista

Alkoholijuomien hinnat ja ikäraajat

Mielipidekyselyssä oli kysymyksiä myös alkoholijuomien hinnoista. Vastaajilta kysyttiin: ”Mitä mieltä olette oluiden / mietojen viinien / väkevien alkoholijuomien hintatasosta maassamme?”. Oluen hintatasosta kysyttäessä 42 prosenttia vastaajista oli vuonna 2023 sitä mieltä, että oluiden hinnat olivat sopivia ja 36 prosenttia oli sitä mieltä, että hinnat olivat liian korkeita. Mietojen viinien hintatasoa piti sopivana 53 prosenttia vastaajista ja väkevien alkoholijuomien kohdalla 52 prosenttia vastaajista. Alkoholijuomien hintatasoa sopivina pitävien osuus oli samalla tasolla kuin vuotta aiemmin. Mietojen viinien ja väkevien juomien hintatasoa sopivina pitävien osuudet ovat viimeisen vuosikymmenen aikana vaihdelleet 52 ja 57 prosentin välillä.

Mielipidekyselyn mukaan väestö tukee laajalti olemassa olevia alkoholijuomien ostoikärajoja. Vuonna 2023 oluen, mietojen viinien, siiderien, juomasekoitusten ja väkevien viinien 18 vuoden ostoikärajaa piti sopivana 93 prosenttia vastaajista, prosentin verran liian korkeana ja kuusi prosenttia liian matalana. Väkevien alkoholijuomien 20 vuoden ikärajaa piti sopivana 84 prosenttia vastaajista, yhdeksän prosenttia liian korkeana ja seitsemän prosenttia liian matalana.

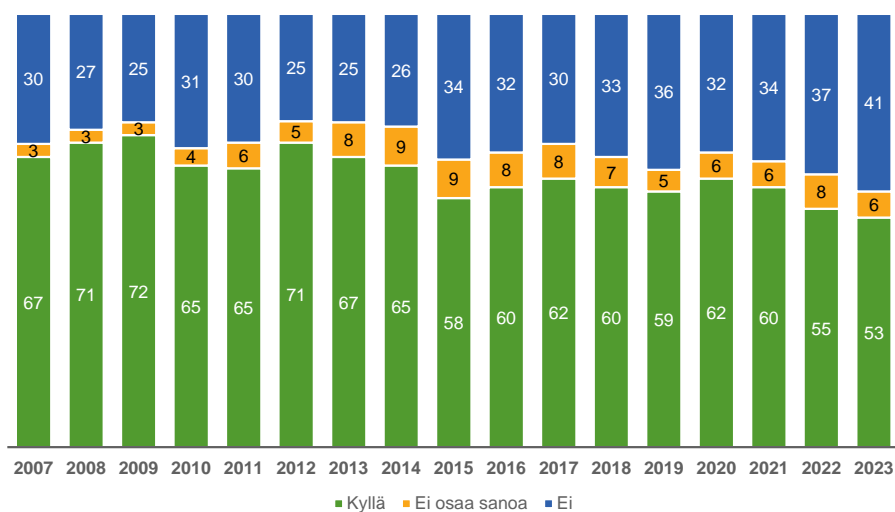
Muita alkoholipoliittikkaan liittyviä mielipiteitä

Mielipidekyselyssä on kerätty myös tietoja väestön suhtautumisesta moniin muihinkin alkoholipoliittikkaa koskeviin kysymyksiin. Kyselyssä on tiedusteltu muun muassa, onko valtion alkoholimonopoli Alko ja sille annettu yksinoikeus yli 5,5 tilavuusprosenttisten alkoholijuomien vähittäismyyntiin hyvä tapa rajoittaa alkoholihaittoja. Kysymykseen myönteisesti vastanneiden osuus laski edellisvuoden 55 prosentista 53 prosenttiin vuonna 2023. Kieltävästi vastanneiden osuus kasvoi vastaavasti 37 prosentista 41 prosenttiin. Viimeksi kuluneen viiden vuoden aikana myöntävästi vastanneiden osuus on vaihdellut 53 ja 60 prosentin välillä (Kuvio 5). Vastaajista 80 prosenttia oli sitä mieltä, että Alko oli onnistunut hyvin vastuullisuustoiminnassaan, johon kuuluu muun muassa alaikäiseltä näyttävien asiakkaiden iän tarkistaminen sekä kieltäytyminen myymästä alaikäisille tai päihtyneille asiakkaille. Vastaajista 46 prosenttia uskoi vuonna 2023, että alkoholin saatavuutta rajoittamalla voi vaikuttaa väestön alkoholin kulutukseen. Vuotta aiemmin tähän väittämään uskoi 43 prosenttia vastaajista.

På svenska

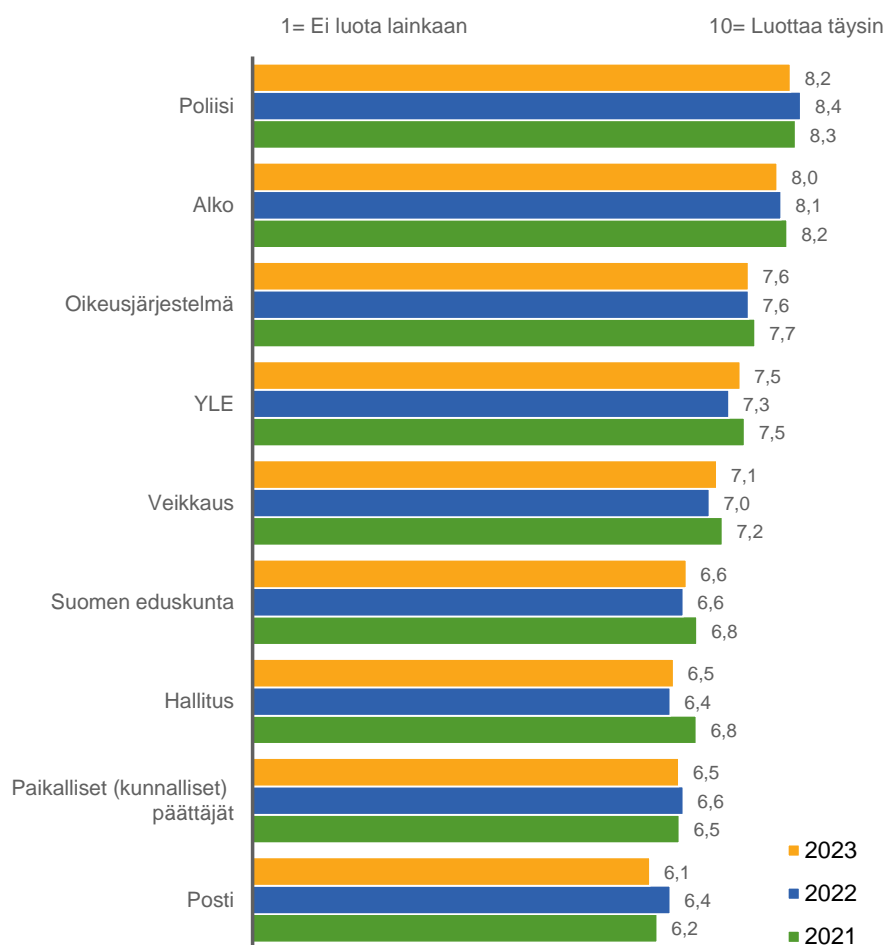
Huvudresultaten publiceras på svenska på webbplatsen thl.fi och i publikationsarkivet julkari.fi.

Kuvio 5. Mielipiteet siitä, onko valtion alkoholimonopoli Alko ja sille annettu yksinoikeus yli 5,5 prosenttisten alkoholijuomien vähittäismyyntiin vastaajan mielestä hyvä tapa rajoittaa alkoholihaittojen laajuutta 2007–2023, prosenttia vastanneista

Vuodesta 2021 lähtien vastaajilta on kysytty myös, miten paljon he henkilökohtaisesti luottavat eri yhteiskunnallisiin toimijatahoihin, Alko mukaan lukien (Kuvio 6).

Kuvio 6. Miten paljon henkilökohtaisesti luotatte seuraaviin toimijatahoihin (1=en luota lainkaan; 10=luotan täysin), 2021–2023, keskiarvo

Suurinta luottamusta vastaajilla oli poliisia kohtaan ja alhaisinta vastaajien luottamus oli Postiin. Luottamus Alkoon yhteiskunnallisena toimijana oli vuonna 2023 toiseksi korkeinta keskiarvolla 8,0. Vuotta aiemmin keskiarvo oli 8,1 ja vuonna 2021 8,2.

Käsitteet ja määritelmät

Alko/Alkot/Alkon myymälät: Alkolla on (vähittäismyyntimonopolin nojalla) yksinoikeus myydä yli 5,5 tilavuusprosenttia alkoholia sisältäviä juomia. Vuoteen 2017 saakka Alkolla oli yksinoikeus myydä yli 4,7 tilavuusprosenttisia alkoholijuomia.

Alkoholijuomien ostoikärajat: Vähittäismyynnissä 18 vuotta täyttäneet voivat ostaa mietoja alkoholijuomia, joissa on enintään 22 tilavuusprosenttia alkoholia ja 20 vuotta täyttäneet kaikkia alkoholijuomia. Juomien, joiden alkoholipitoisuus on 1,2–2,8 tilavuusprosenttia alkoholia, vähittäismyynti on sallittua 18 vuotta täyttäneille.

Päivittäistavarakauppa/-kaupat/tms.: Päivittäistavarakaupat (elintarvikeliikkeet, huoltoasemat, kioskit ja vastaavat) voivat myydä enintään 5,5 tilavuusprosenttia alkoholia sisältäviä juomia. Vuoteen 2017 saakka ne saivat myydä enintään 4,7 tilavuusprosenttisia alkoholijuomia, jotka oli valmistettu käymisteitse.

www.thl.fi/tilastot/alkoholimieliopiteet

Liitetaulukko 1: Suomalaisten suhtautuminen vallitseviin alkoholipoliittisiin rajoituksiin vuosina 1984–2023, prosenttia vastanneista

Vuosi	Pitäisi välttää (%)	Sopivat (%)	Pitäisi tiukentaa (%)	Ei osaa sanoa (%)
1984	19	51	29	1
1985	19	49	28	4
1986	18	45	34	4
1987	25	39	33	3
1988	26	47	23	4
1989	37	38	22	4
1990	35	41	20	4
1991	41	35	20	4
1992	39	43	15	3
1993	37	44	15	5
1994	41	42	13	4
1995	35	49	13	3
1996	26	45	23	6
1997	39	37	19	6
1998	31	50	16	4
1999	25	51	20	4
2000	17	54	26	3
2001	17	58	22	3
2002	16	62	20	2
2003	19	62	17	2
2004	15	59	21	5
2005	12	68	18	2
2006	10	62	27	1
2007	11	55	33	1
2008	12	59	27	2
2009	12	58	30	1
2010	12	60	26	2
2011	10	65	23	2
2012	11	63	25	1
2013	15	59	21	5
2014	22	53	17	8
2015	40	38	14	7
2016	35	49	10	6
2017	32	50	10	8
2018	32	50	13	5
2019	28	54	12	6
2020	28	57	11	5
2021	27	56	10	7
2022	29	53	8	10
2023	29	53	9	8

Laatuseloste (SVT)

Alkoholipoliittiset mielipiteet

Tilastotietojen relevanssi

Alkoholipoliittiset mielipiteet -tilaston tiedot tuotetaan otoksiin perustuvista kyselytutkimuksista, ja tilasto on osa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) Suomen alkoholiolojen seuranta. Alkoholipoliittisten mielipiteiden seuranta on tehty osana Juomatapatutkimusta vuodesta 1968 lähtien ja vuosittaista seuranta on tehty vuodesta 1984 lähtien.

Tilasto kuvaa väestön suhtautumista vallitseviin alkoholipoliittisiin rajoituksiin, mielipiteitä alkoholijuomien sopivista myyntipaikoista sekä väestön käsitystä Alkon toteuttamista toimenpiteistä, alkoholijuomien nykyisistä hinnoista ja alkoholijuomien ostoon oikeuttavista ikärajoista.

THL:n lakisääteinen tehtävä (668/2008) on tutkia ja seurata väestön hyvinvointia ja terveyttä, niihin vaikuttavia tekijöitä ja niihin liittyviä ongelmia, ongelmien yleisyyttä ja ehkäisymahdollisuuksia, sekä kehittää ja edistää toimenpiteitä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi ja ongelmien vähentämiseksi (2 §). Kyselytietojen avulla voidaan seurata alkoholipoliittisten mielipiteiden kehitystä koko maan tasolla. Tilastoa käytetään yhteiskunnallisen päätöksenteon, tutkimuksen ja kansallisen alkoholipolitiikan seurannan tarpeisiin ja sen perusteella voidaan vuositasolla seurata, miten laaja väestön tuki harjoitetulla alkoholipolitiikalla on Suomessa.

Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Tietoja väestön alkoholipoliittisista mielipiteistä saadaan vuosittain THL:n ja Alkon toimeksiannosta tehdystä mielipidetutkimuksesta. Vuodesta 2003 alkaen tiedot on kerätty puhelinhaastatteluina väestörekisteristä satunnaisotannalla valituille 15–79-vuotiaille suomalaisille. Vuodesta 2018 alkaen kyselystä on jätetty alle 18-vuotiaat otannan ulkopuolelle. Otoskoko on vuosittain noin 1 000 henkeä ja se edustaa koko Suomen väestöä, Ahvenanmaa pois lukien. Tutkimusaineisto ei sisällä henkilötunnuksia. Tietojen kerääjänä on viime vuosina toiminut Kantar Public (aiemmalta nimeltään Kantar TNS/TNS Gallup/Suomen Gallup).

Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Mielipidekyselyssä kerättyjen alkoholipoliittisten mielipidetietojen oikeellisuutta, tarkkuutta ja niiden loogisuutta tutkitaan vertaamalla tuloksia aiempien vuosien tuloksiin ja muihin vastaaviin tutkimuksiin. Jos on syytä epäillä tiedonkeruumetodista johtuvaa virhettä, tarkistetaan asia erikseen Kantar Publicin kanssa.

Tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Kantar Public kerää tiedot väestön alkoholipoliittisista mielipiteistä vuosittain tammi-kuussa ja ne julkaistaan THL:n verkkosivulla seuraavan kevään aikana. Tarkempi julkaisuaikataulu löytyy THL:n verkkosivuilta tilastojen julkaisukalenterista.

Ennen vuotta 2017 tuloksia ei vuositasolla ole raportoitu erillisessä tilastoraportissa, vaan kyselyn tuloksia on julkaistu muun muassa osana Päihdetilastollista vuosikirjaa sekä hyödynnetty tutkijoiden artikkeleissa ja esitelmissä.

Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys

Tilastoraportti väestön alkoholipoliittisista mielipiteistä julkaistaan kerran vuodessa [THL:n verkkosivuilla](#).

Tietoja alkoholipoliittisista mielipiteistä julkaistaan myös vuosittain ilmestyvässä THL:n [Päihdetilastollisessa vuosikirjassa](#).

Tilastojen vertailukelpoisuus

Alkoholipoliittisia mielipiteitä koskevat tiedot koostuvat THL:n (ennen sitä Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (STAKES) ja Alkon alkoholipoliittinen

tutkimuslaitos) keräämistä alkoholipoliittisia mielipiteitä koskevista aineistoista. Ne perustuvat toisaalta 1960-luvulta alkaen kerättyihin alkoholipoliittisia mielipiteitä koskeviin mielipidekyselyihin, joita vuodesta 1984 on tehty vuosittain. Tällä hetkellä noin neljä viidesosaa tutkimuksen kysymyksistä kysytään joka vuosi ja loput niistä ovat vaihtuvia. Mielipidekyselyn otantaa muutettiin vuonna 2018 niin, että kyselyyn osallistuu vain täysi-ikäisiä, yli 18-vuotiaita suomalaisia. Otannan muutoksen vaikutus on kuitenkin niin vähäinen, ettei se vaikuta mielipidekyselyn tulosten vertailtavuuteen.

Selkeys ja eheys / yhtenäisyys

Alkoholioalojen kehitys on vaikuttanut siihen, kuinka laajasti alkoholipoliittisia mielipiteitä on kartoitettu ja jopa siihen, onko tietoja kerätty lainkaan tietynä vuonna. Vuosittain tehdyssä mielipidekyselyssä pisin yhtenäinen vuosittain kerätty aikasarja käsittelee väestön mielipiteitä vallitsevista alkoholipoliittisista rajoituksista. Tätä kysymystä on tutkimuksessa tiedusteltu vertailukelpoisella tavalla vuodesta 1984 lähtien.